Zesde Jaer. N° 5. Zaterdag, 5 February 1859.

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

De POSTRYDER verschynt eens per week, 's zaterdags.
Men schryft in te Tongeren by de W^e J.-P. Collée, boekdrukker en uitgever van dit blad, groote markt, n° 20, en by alle postdirecteurs.
Alle toezending van brieven, annoncen, geld, enz, moet gefrankeerd zyn.

Het abonnement vooraf betaelbaer is bepaeld op 3 fr. per jaer.
» » » 3 fr. per half jaer.
Een blad afzonderlyk . . . . . 20 centimen.
De aenkondigingen, per drukregel. . . . 15 »
De reklamen » . . . . 25 »

By het zenden van aenkondigingen is eenieder verzocht duidelyk uit de drukken of dezelve in den POSTRYDER alleen, ofwel ook in het fransch blad, le COURRIER DU LIMBOURG, moeten opgenomen worden. Deze laetste, voor verscheidene achtereenvolgende keeren gegeven genieten voordeeliger conditiën.

TONGEREN, DEN 5 FEBRUARY.

Het verpligtende onderwys.

In de redetwisting die deze week plaets had in de Kamer, verklaerde M. Rogier dat hy aenhanger was van het verpligtende onderwys, en dat zelfs, om het ten uitvoer te brengen, hy tot de boet en het gevang zou willen veroordeelen de ouders die weigeren zouden hunne kinders naer de school te zenden.

Alle ooren stonden open wanneer onze buitenlandsche minister van binnenlandsche zaken die dwaesheid, aen de Constitutie tegenstrydig, uitkraemde; maer die M. Rogier kenden, aenmerkten dat hy van zyn land was, van *chez nous*, gelyk de Franschen zeggen, en dat hy slechts als naäper der replubliekanen van 1848 wilde optreden.

Inderdaed men herinnert zich dat op 30 juny 1848, de fransche minister Carnot aen de Nationale Vergadering van Frankryk voorstelde van het onderwys verpligtend te maken voor de kinders der beide geslachten. Doch de republiek uit de february-revolutie gesproten, ging zoo ver niet als M. Rogier. De straf welke de minister Carnot wilde toepassen aen den vader van het kind dat naer de school niet ging, was voor de eerste mael de berisping, en voor de tweede mael eene boet en de opschorsing van het uitoefenen der burgerlyke regten.

M. Rogier wil den vader in de boet slaen en in het gevang steken.

M. Carnot vraegde dat het godsdienstig onderwys zou gegeven worden : M. Rogier wil er niet van hooren, zoodat onze minister veel verder gaet dan den franschen. Van het oogenblik dat een vader zyn kind naer school niet zou willen zenden, beroofde M. Rogier hem van zyne vryheid en van zyn geld.

M. de minister van inlandsche zaken vraegde zelfs niet of het verpligtende onderwys, ja of neen, overeenkomstig was met de Constitutie; hy stelde maer dit onderwys als princiep daer, en bragt maer de middels by om hetzelve te doen uitvoeren. In ons land is eenieder vry van den eeredienst te belyden die hem past, en zelfs van er geenen hoegenaemd te belyden. Zoo is het ook met het onderwys. Het staet den vader vry van zynen zoon een welkdanig onderwys te doen geven, of wel van hem bot en onwetende te laten.

M. Rogier is van dit gedacht niet; maer de man is van *chez nous*, en wy zyn Belgen.

Wy zyn gelukkiglyk nog verre van zyn stelsel in voegen te zien brengen, en eer het verwezentlykt zal worden, zal M. Rogier verre te zoeken zyn.

Overigens moesten wy het verpligtende onderwys zien invoeren, ons landeken zou bezwyken onder de lasten die er uit zouden spruiten. Toen er kwestie was van hetzelve in Frankryk in voegen te brengen, berekende de minister Carnot dat hetzelve 47 miljoen 420 duizend 350 franks moest kosten!

Men kan dus berekenen wat het verpligtende onderwys in Belgie niet kosten zou. Maer het is slechts eene bedreiging die niet zal uitgevoerd worden.

M. de notaris Wadeleux van Brée, die onverwacht van zyne plaets van cantonale school-opziener afgezet is komt den volgenden brief toe te sturen aen de onderwyzers der cantons Maeseyck, Achel, Peer en Brée :

Bree, den 22sten January 1859.

MYNHEEREN,

Menigwerf heb ik tot U gesproken als Inspecteur, als geleider, als raedsman, en tevens als vriend; nu wend ik my tot U om U allen en ieder in het byzonder myn afscheid aen te bieden.

Een onverwacht koninglyk besluit van den 15^den dezer maend komt plotselings onze menigvuldige en nuttige betrekkingen, onzen byna dagelykschen omgang afbreken.

Ben ik een slagtoffer van myn katholyke en bewarende gezindheid, aen dewelke ik echter hoop getrouw te blyven tot mynen laetsten snik? Zulks laet ik aen een ieders beslissing over!...

Na eene reeks van meer dan vyftien jaren onophoudelyk en ik durf zeggen met vlyt, liefde en genegenheid medegewerkt te hebben aen de inrigting, aen den voortgang, aen den bloei van het lager onderwys; aen de daerstelling en verbetering van al wat tot dien gewigtigen dienst behoort; aen eene behoorlyke bezoldiging en aen de verheffing van het onderwyzers ambt; na zelfs dikmaels, ten dien einde, myne personeele belangens in andere betrekkingen opgeofferd te hebben, kom ik U *vaerwel* zeggen.

By het verlaten van myn ambt in het onderwys onderwerp ik my met erkentenis aen de ondoorgrondelyke besluiten van den Albestierder, en leg myne bezigheden neder met die troostelyke overtuiging van myn geweten dat ik geenen arbeid, geene moeiten, geene zorg gespaerd heb om het lager onderwys, in het vierde school ressort van Limburg, tot den hoogstmogelyken graed van vordering te brengen, en dat myne poogingen niet vruchteloos zyn gebleven.

Ik wensch U dan, beminde Onderwyzers, volharding in het goede, voortdurenden iever in de uitoefening uwer pligten, en het geluk van doordrongen te blyven van de gewigtigheid uwer bedieningen in de maetschappy.

Dat, om my te bedienen van de woorden eens franschen schryvers, de dampkring van uwe school godsdienstig blyve! dat eindelyk uw gewezene Inspecteur eene plaets blyve behouden in uwe genegenheid en in uw aendenken gelyk gy kunt verzekerd zyn van zyne hoogachting.

De gewezene kantonale Inspecteur van het lager onderwys. WADELEUX.

Jagt.

Men leest in den *Moniteur* :

« Gezien art. 1 der wet van 2 february 1846 op de jagt.

» Te rekenen van 2 february, te middernacht, zal de jagt van allen aerd verboden zyn.

« » By afwyking van het voorgaende artikel is de jagt *op het trek- en waterwild* in de moerassen en langsheen de stroomen en rivieren, in al de provinciën geopend tot den 1 mei inbegrepen.

» En de hazenwind honden-jagt zonder vuerwapens tot den 15 april aenstaende inbegrepen, in de provinciën Antwerpen, Braband, West-Vlaenderen, Henegouwen, Limburg, Luxemburg en Namen.

Een koninglyk besluit van 21 february verleent de volgende subsidiën.

1,200 fr. aen het kerkfabryk van Wouteringen voor de heropbouwing der kerk ; 1,000 fr. aen den gemeente-raed van Herk-de-Stad voor verschillende werken aen de kerk te doen ; 1,050 fr. aen het fabryk van Aelst voor opbouwing der kerk ; 800 fr. aen het kerkfabryk van Schalkhoven voor de bouwing van eene pastory in die gemeente : 800 fr. aen het kerkfabryk van Riempst voor de gedeeltelyke herbouwing der pastory ; 800 fr. aen het kerkfabryk van Rixingen voor de heropbouwing der kerk ; 1,000 fr. aen de gemeente-raed van Henis voor de herbouwing der kerk ; 1,800 fr. aen het kerkfabryk van Stockroye voor de bouwing van eenen kerktoren ; 1,400 fr. aen het kerkfabryk van Herstappe voor de heropbouwing der kerk ; 1,000 fr. aen het kerkfabryk van Ordingen voor de opbouwing der kerk ; 1,000 fr. aen het kerkfabryk van Bessenge, voor de herbouwing van het schip der kerk ; 800 fr. aen het kerkfabryk van Wilderen voor de herbouwing van het schip der kerk ; 600 fr. aen den gemeente-raed van Neeroeteren voor de uitvoering van verschillende werken aen de kerk : 1000 fr. aen kerkfabryk vrn Wyckhoven, voor de herbouwing dezer kerk ; 600 fr. aen het kerkfabryk van Genenbosch. onder Lummen, voor de opbouwing eener pastory ; 600 fr. aen het kerkfabryk

---

EENE HELDIN.

Het kasteel Glencarthy, in Schotland, gelegen in een dal van dien zelfden naem, heeft eene eenzame duistere ligging, en gelykt bykans eene rooverswoning. Er is thans nog te veel van overig om hetzelve eenen puinhoop te noemen; maer reeds voor tachtig jaren, het tydstip waerin de volgende gebeurtenis voorviel, was slechts maer de helf daervan bewoond; de groote helft werd aen de langzame maer zekere verwoesting van den tyd overgelaten, Glencarthy. of ook wel Carthydale genoemd, is te vergelyken met eenen ontzaglyken gracht of vaert, die op de uitgestrektheid eener myl naer de Atlantische zee loopt, en aldaer slechts een nauw uitzigt opent op den donkerblauwen Oceaen. De steile, ingesneden en golfachtige heuvels aen beide zyden zyn overdekt met eene heidekorst, waerop slechts hier en daer eene enkele bremplant door den wind bewogen wordt. Geene bron, veel minder eene beek; geene struik, veel minder een boom, verlevendigen het eentoonige en treurige gezigt van dit dal. Aen het begin van dit dal, maer nog geheel overschaduwd en beschut door de heuvels, lag het kasteel, dat uit twee te samen getrokken vierkanten bestond, omringd door drooge grachten en eenen muer van twaelf voet hoog. Achter hetzelve, naer de landzyde, was eertyds een groote tuin geweest, wiens overblyfselen thans slechts nog kenbaer waren aen eene met doornen en bramen begroeide wildernis, en eenige weinige hier en daer verspreide oude eschenboomen en populieren. De linkervleugel aen de landzyde, die beschermd lag tegen de scherpe oostwinden, welke uit de zee, door het dal, met samengeperste en dus verdubbelde kracht opstygen, was de eenige die sedert het jaer 1718 was bewoond geworden. De dry andere vleugels, zoo wel als het middengebouw, dat in den tyd tot kapel en grafkelder had gediend, werd overgelaten tot een onverstoord verblyf aen nachtuilen, meeuwen, vledermuizen, ratten, en — zoo als men geloofde — aen spooken. Dit kasteel was, naer de oudste bouworde, slechts van ééne verdieping, behalve de zolders, met hooge en smalle vensters voorzien : aen de vier hoeken bevonden zich hoog uitstekende torens. Geheel het oude gebouw had nog de oorspronkelyke donkerroode tichelsteen-kleur, slechts afgewisseld door het groen van enkele wyngaerdtakken, die tegen de muren opklommen, door gras en onkruid in de diepe vensterholten. welker yzeren satugen verroest waren, het meeste lood aen de ruiten was vergaen. en de meeste glazen waren geheel of half ingeslagen door de stormen van vele jaren.

Fergos Maccarthy was de laetste afstammeling van een oud, adelyk en zeer beroemd geslacht. Zyn vader, Robert Maccarthy, was diep bewikkeld geweest, in de noodlottige samenzwering ten voordeele der Stuarts, die in het jaer 1718 door de verstrooijing der samenzweerders eindigde. Robert, die weduwenaer was, vlugtte nu, met zynen eenigen twaelfjarigen zoon, Fergus en zyne eenige dochter Luzy, naer Frankryk, waer hy den krygsdienst aennam. Voor zynen zoon verkoos hy die zelfde loopbaen, en wist hem op eene militaire akademie te plaetsen; zyne dochter bragt hy ter opvoeding in een klooster.

In 1740 stierf de oude landvlugtige heer, Fergus nam nu, als kapitein, zyn afscheid uit den franschen dienst, haelde zyne zuster Lucy, die tien jaer jonger was dan hy, uit het klooster, en vertrok met haer naer Schotland, naer het verlaten burg zyner ouders. Gedurende de uitlandigheid van dit huisgezin, waren de landeryen en eigendommen, die tot Glencarthy behoorden, verbeurd verklaerd en in vreemde handen gekomen; maer het kasteel was, van wege deszelfs vervallen toestand, of de groote kosten welke deszelfs herstelling zou veroorzaken, niet eens weerdig gekeurd om te bezitten. Men had hetzelve dus overgelaten aen den ouden teruggebleven rentmeester, die aenstonds de meeste bedienden wegzond, en zich zelven en de overigen, nauwelyks en met nood, van de geringe voortbrengselen des gronds en van de geteisterde bosschen onderhield.

Met vreugde en droefheid ontving de gryze Davidson zyne jonge terugkeerende meesters op het byna ledige en woeste kasteel, overgaf weldra het weinige waer over hy met zoo veel trouw gewaekt had, en ging in eenen anderen en beteren dienst over. Een jager, een bediende — die ook koetsier en ryknecht was — en twee dienstmeiden, alle vier oude inwooners des kasteels. waren nu de eenige bedienden in dit groot gebouw.

Fergus verdreef zynen tyd zoo redelyk met lezen en met de jagt in de witte boschheuvels en onbebouwde hooglandsche moerassen, van waer hy en zyn jager, zoo wel de heeren- als bediendentafel met reebokken, eenden en ander wild voorzagen, welke het meeste voedsel voor de bewooners van het kasteel uitmaekten. Een niet verre aan daer stroomende rivier voorzag hen, ter afwisseling, met forellen en veel andere visschen.

Kapitein Fergus echter ontwaerde allengskens dat zyne zuster, onder nonnen opgevoed, vrouwelyk gezelschap ontbeerde en behoefde, want haer smaek voor lezingen was gering en niet beschaefd, en, alhoewel het verzorgen der huisbouding haer tamelyk veel bezigheid verschafte, en zy daerenboven van eene stille en vergenoegde geaerdheid was, en een zeer beperkt verstand bezat, gevoelde zy toch eenigzins, het welk haer broeder geloofde te moeten vervullen. — Maria Berthie, eene met Fergus en Lucy verre blood-